

Teisingumo ministru
Juozui Bernatoniui

2016 m. kovo 21 d.

Atviras laiškas dėl Europos Sąjungos direktyvos dėl teisinės pagalbos

Gerbiamas Teisingumo ministre,

Mes, šį laišką pasirašančios organizacijos ir individai, rašome Jums prašydami paremti stiprios ir išsamios ES *Direktyvos dėl teisinės pagalbos* priėmimą. Kaip žinote, šiuo metu direktyva yra svarstoma trišalėse derybose Briuselyje, ir būtina nedelsiant veikti, norint pasiekti susitarimą dėl direktyvos turinio, kuris užtikrintų geresnius ginamųjų teisių apsaugos standartus visoje ES.

Direktyva dėl teisinės pagalbos yra naujausias dokumentas ES įtariamųjų teisių direktyvų serijoje – naujo tipo ES direktyvų, galinčių lemti reikšmingą teisės į teisingą teismą apsaugos lygio pagerėjimą Lietuvoje ir visoje ES. Trys tokios direktyvos jau buvo priimtoms, paskutinioji iš jų įsigalios 2016 m. pabaigoje. Dėl dar dviejų šios serijos direktyvų 2015 m. pabaigoje pasiektas politinis susitarimas.

Ši paskutinioji direktyva dėl teisinės pagalbos yra būtina ne tik dėl to, kad nustato svarbias įtariamųjų teises, bet ir dėl to, kad užtikrina šalių procesinį lygiateisiškumą ir yra kitų esminių teisių, sudarančių teisės į teisingą teismą turinį, užtikrinimo pagrindas. Teisinė pagalba – vienas svarbiausių baudžiamojo proceso sąžiningumo garantų, leidžiančių užtikrinti, kad teisė į teisingą teismą būtų pasiekama ne tik pasiturintiems. Tai ypač reikšminga 2016 m. lapkritį įsigaliosiančios *Direktyvos dėl teisės turėti advokatą* atžvilgiu – šioje direktyvoje numatytos teisės bus tik formalios tiems, kurie neišgali sau leisti pasisamdyti advokato be valstybės finansuojamos teisinės pagalbos sistemos paramos.

JUSTICIA Europos Teisių Tinklo atlikto tyrimai dėl teisinės pagalbos¹ rodo, kad, nors Lietuva ir turi gana išvystytą valstybės finansuojamą teisinės pagalbos sistemą, tačiau daugelis kitų ES valstybių, nepaisant esminės teisinės pagalbos svarbos, neturi sąžiningos, prieinamos ir patikimos teisinės pagalbos sistemos, kuri užtikrintų, kad žmonėms bus suteiktos teisinio atstovavimo paslaugos, kai jie nėra pajėgūs už jas sumokėti. Šia direktyva nesiekama nustatyti vieno bendro teisinės pagalbos teikimo modelio, o tik užtikrinti, kad visose ES narėse būtų laikomasi minimalių tarptautinių

¹ <http://eujusticia.net/index.php/proceduralrights/category/legal-aid-reform-measure-c2/submissions-publications2>

standartų. Tai taip pat yra reikšmingai ES valstybių narių tarpusavio pasitikėjimui viena kitos teisinėmis sistemomis ir teismų sprendimų pripažinimui.

Nors Lietuvoje ir egzistuoja teisinės pagalbos sistema, ši direktyva – svarbi proga ES valstybėms narėms užtikrinti, kad kiekvienas asmuo įtariamasis nusikaltimu turėtų teisę į sąžiningą baudžiamąjį procesą bei gynybą visoje ES, nepaisant jo finansinio pajėgumo. Direktyva nebus veiksminga, jei galimybė gauti teisinę pagalbą nebus užtikrinta visose baudžiamojo proceso stadijose, arba jei bus numatomos išimtys. Ypatingai svarbu, kad teisinė pagalba būtų prieinama visiems asmenims, o ne tik sulaikytiesiems ar suimtiesiems, kaip yra siūloma šiuo metu.

Anksčiau priimta *Direktyva dėl teisės turėti advokatą* yra taikoma visiems įtariamiesiems ir kaltinamiesiems, „nepriklausomai nuo to, ar jų laisvė atimta“ – atitinkama taikymo sritis turėtų būti numatyta ir *Direktyvoje dėl teisinės pagalbos*, kuri būtina siekiant užtikrinti teisės turėti advokatą efektyvumą. Ši direktyva taip pat turėtų nustatyti minimalius teisinės pagalbos kokybės ir nepriklausomumo reikalavimus, kad teikiamos paslaugos realiai užtikrintų asmenų teisę į teisingą teismą.

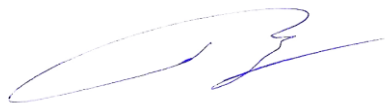
Nors teisinės pagalbos užtikrinimas ir yra susijęs su valstybės išlaidomis, svarbu pastebėti, kad teisės į teisingą teismą užtikrinimas nuo baudžiamojo proceso pradžios taip pat gali padėti šių išlaidų sutaupyti. Pavyzdžiui, atvejais kai dėl suteiktos teisinės pagalbos nepritaikomas nepagrįstas suėmimas, sutaupomos nemažos valstybės lėšos, kurios būtų skirtos asmens išlaikymui tardymo izoliatoriuje.

Todėl mes kviečiame Jus ir Vyriausybę išreikšti paramą išsamiam ir plataus taikymo direktyvos turiniui bei užtikrinti, kad derybos dėl šios direktyvos vyktu laiku ir jose būtų priimta direktyva, kuri remiasi egzistuojančiais susitarimais bei pagerina teisės į teisingą teismą standartą visoje ES.

Pagarbiai,

Natalija Bitiukova

Žmogaus teisių stebėjimo instituto
Direktoriaus pavaduotoja teisės klausimais

Kreipimąsi palaiko:

JUSTICIA European Rights Network

Vilniaus pažangiųjų studijų institutas

Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centras

Inga Abramavičiūtė, advokatė, Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos koordinavimo tarybos narė